

Muistoja ja mietteitä Lapin luonnosta

PAAVO KALLIO (1990). *Kevo. Mietteitä ja muistokuvia Kevosta ja pohjoisen luonnon tutkimuksesta*. Karisto, Hämeenlinna. 238 sivua.

Turun yliopiston täysinpalvellut kasvitieteen professori Paavo Kallio kuoli 78 vuoden ikäisenä Turussa 11. kesäkuuta 1992.

Paavo Kallio oli ideoita pursuava aktiivinen laboratorio- ja kenttäbiologi, jonka saavutuksia on mm. Lapin tutkimusaseman perustaminen Kevolle 1950-luvulla. Sieltä lähtivät liikkeelle monet tutkimushankkeet. Kevon asema on osallistunut suuriin kansainvälisiin ohjelmiin kuten International Biological Programme (IBP) ja Man and Biosphere (MAB). Osaltaan näiden kautta Kevosta on tullut Kallion tavoittelema merkittävä »tunnettu piste» circumpolaaristen tutkimuskeskusten verkostossa.

Yksityisen yliopiston aikoina Paavo Kallio osoitti huomattavia organisaattorin lahjoja ja varojen hankintakykyä saadessaan toteutetuksi Kevon jatkuvasti etenevät rakennushankkeet.

Paavo Kallion uran esittely, monien hänen saamien huomionosoitusten ja hoitamien luottamustehtävien luetteleminen ei tässä yhteydessä ole tarkoitus. Mainittakoon kuitenkin, että Kallio opiskeli Turun yliopistossa maantiedettä professori J.G. Granön oppilaana. Kallion pro gradu-tutkielman (1940) aiheena oli Eurooppalaisen karjamajatalouden maantieteelliset päätyypit. Jo vuonna 1940 Kallio kutsuttiin Suomen Maantieteellisen Seuran työntekijäksi.

Vuonna 1945 J.G. Granö siirtyi Helsingin yliopistoon. Professori Oiva Tuominen muisteli miten Gra-

nö arvosti suuresti Kalliota ja pyysi häntä assistenttikseen, mutta tämä oli jo sitoutunut Micrasterias-tutkimukseen ja valmisteli aiheesta kasvitieteellistä väitöskirjaa, jolloin Granö kutsui lehtori Tuomisen assistenttikseen.

Olen nauttinut Paavo Kallion jutuista ja huumorista kasvitieteen opiskelijana ja myöhemmin tavatessani hänet monet kerrat Kevolla ja Turussa sekä muutama kerran pitkällä vaelluksella Lapissa. Näinollen ilahduin suuresti täällä Kevolla, kun sain käteeni Paavo Kallion kirjoittaman kirjan Kevo, joka ilmestyi jo 1990.

Kun kirjaa lukee tuntee PK:n (kuten hän itseään kutsui) läsnäolon elävästi. Lyhyissä katkelmissa PK kertoo ajatuksiaan ja kokemuksiaan. Tyyli on väärentämätöntä Kalliota. Ajatus liikkuu vapaasti kuin peuralauma Arktisessa Kanadassa, missä ei ole poroaitoja, ei erotuksia.

Kirjassa PK dokumentoi havaintoja eläimistä, kasveista ym. luonnonilmiöistä. Hän kertoo Kevolla toteutettujen tutkimushankkeiden taustoja ja niihin johdaneita ajatuskulkuja ja vaiheita. Osansa saavat toteutamattomat ideat, jotka voi ymmärtää myös toiveena, että joku joskus niihin tarttuisi ja ongelmat ratkaisisi. Näin kirjan voi ymmärtää myös PK:n testamentina tuleville tutkijapolville, ja sellaisena nuorten sen toivoisi löytävän.

Kirja sisältää tavattoman määrän henkilöhistoriallisia yksityiskohtia. Tarinat ovat osittain hauskoja, osittain hyvin henkilöitä kuvaavia. Ylioppilashuumori on kirjassa edustettuna mm. tarinoina Ewert Kupiainesta. PK:ssa oli jotain ikuista ylioppilasta. Hänen iloi-

set kasvonsa nähtiin usein vapun aattona Turun Taidemuseonmäellä hyvin kellastuneen ylioppilaslakin alla.

Kirjassa esitetyt ajatuskulut ovat tyyppillisiä esimerkkejä siitä miten luova ihminen toimii ja tuntee, havainnoi ympäristöään ja kehittelee vaikutelmistaan uusia ajatusrakennelmia. Harvoin tutkijat esittävät töissään sitä mikä johti tiettyyn ajatukseen ja kuinka ideaa kehiteltiin. Tämä puoli on hyvin edustettuna Paavo Kallion muistelmateoksessa. Kirjaa voi lukea katkelmina. Juoni ei siitä kärsi, sillä tarinatkin ovat lyhyitä katkelmia, osin alle sivun mittaisia, kuin muistikirjasta repäistyjä lehtiä.

Paavo Kallion lukuisat tuttavat voivat verestää kirjan avulla muistojaan. Uskoakseni myös sellaiset lukijat, joilla ei ollut koskaan onnea tutustua persoonallisuuteen ja ilmiöön nimeltä Paavo Kallio saattavat nauttia Kevo-kirjan lukemisesta. Tietenkään tekstin lukeminen ei ole aivan samaa kuin kuunnella väinönputkiesitelmää Kaldausjoen laaksossa ja samalla maisella PK:n viipaloimaa putkenpalaa.

PK:n ajatukset elävät.

Pekolassa 8. syyskuuta 1992

MATTI SEPPÄLÄ
*Maantieteen laitos,
Helsingin yliopisto*